

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 5. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Aldis Laviņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 37/2019),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punktu, ciktāl tas neparedz, ka tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu, ja pēc notikušas īpašuma izsoles ir ierosināta tiesvedība, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam teikumam.

2. Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punkts noteic, ka tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu, ja, vēršot piedziņu uz nekustamo īpašumu, tiesu izpildītājs pieļāvis būtiskus procesuālus pārkāpumus vai konstatēti citi būtiski apstākļi, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums atzīt likuma normu par neatbilstošu Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja iesniegusi sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību saistībā ar nekustamā īpašuma izsoli. Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis, citstarp piemērojot Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punktu, šo sūdzību noraidījis un apstiprinājis nekustamā īpašuma izsoles aktu izpildu lietā (numurs). Tiesnesis secinājis, ka tiesu izpildītāja darbību izsoles rīkošanā tiesiskumu nevar ietekmēt apstākļi, ka pēc notikušās izsoles ir ierosināta tiesvedība Pieteikuma iesniedzējas prasībā par īpašuma tiesību atzīšanu uz šo nekustamo īpašumu kā laulāto kopīgo mantu un piedziņas atzīmes dzēšanu. Minētais apstākļi nav atzīstams par tādu, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā un Satversmes 105. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneša 2018. gada 3. septembra lēmumu apturēta tiesvedība zvērināta tiesu izpildītāja pieteikumā par izsoles akta apstiprināšanu un nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz ieguvēja vārda, Pieteikuma iesniedzējas sūdzībā par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību. Tiesvedība apturēta līdz brīdim, kad likumīgā spēkā stāsies nolēmums Pieteikuma iesniedzējas prasībā par īpašuma tiesību atzīšanu uz šo nekustamo īpašumu un piedziņas atzīmes dzēšanu. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2018. gada 27. novembra lēmumu šo Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu atcēlusi un jautājumu par izsoles akta apstiprināšanu, nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz ieguvēja vārda, kā arī Pieteikuma iesniedzējas sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību nodevusi jaunai izskatīšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, lai gan zvērināta tiesu izpildītāja pieteikums un viņas iesniegtā sūdzība vēl nav izskatītas, viņai nav reālu un efektīvu iespēju aizstāvēt aizskartās pamattiesības. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, atsaucoties uz judikatūru, 2018. gada 27. novembra lēmumā ir atzinusi, ka cita tiesvedība, kura ierosināta jau pēc notikušās izsoles, nav uzskatāma par tādu apstākli Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punkta izpratnē, kas būtu pamats izsoles atzīšanai par spēkā neesošu. Neesot pamata uzskatīt, ka, izskatot lietu no jauna, Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis atkāpsies no augstākas instances tiesas sniegtā šīs normas tulkojuma.

Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka subsidiaritātes principa ievērošanai nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības, nevis izmantot jebkurus teorētiski iespējamus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas varētu jebkādā veidā attiekties uz pieteikuma iesniedzēja situāciju (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Proti, tikai ar reālu un efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli ir iespējams panākt tādu materiāltiesisku rezultātu, kas novērš iespējamo pamattiesību aizskārumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 14. punktu*).

Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts brīdī, kad zvērināta tiesu izpildītāja pieteikums un Pieteikuma iesniedzējas sūdzība vēl nebija izskatītas. Pārbaudot Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamo informāciju, Satversmes tiesas kolēģija konstatē: Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis ar 2019. gada 19. marta lēmumu apstiprinājis nekustamā īpašuma izsoles aktu izpildu lietā (numurs), ievēdot nekustamā īpašuma ieguvēju īpašuma valdījumā, kā arī noraidījis Pieteikuma iesniedzējas sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību. Lai gan minētais lēmums ir pārsūdzams Zemgales apgabaltiesā, Pieteikuma iesniedzēja šīs tiesības nav izmantojusi, jo uzskata, ka tas nav reāls un efektīvs vispārējais tiesību aizsardzības līdzeklis. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (datums) lēmumā jau ir atzinusi, ka konkrētajā gadījumā tiesvedība citā lietā nav šķērslis izsoles akta apstiprināšanai. Tādējādi konkrētajā gadījumā sūdzības iesniegšanu par Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneša (datums) lēmumu nevar uzskatīt par reālu un efektīvu vispārējo tiesību aizsardzības līdzekli.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, termiņš viņas konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (datums), kad Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija atcēla Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneša (datums) lēmumu un jautājumu par izsoles akta apstiprināšanu, nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz ieguvēja vārda, kā arī Pieteikuma iesniedzējas sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību nodeva jaunai izskatīšanai.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtajā daļā ir izsmeļoši noteikts, kas ir uzskatāms par procesuālā termiņa skaitījuma sākumu – pēdējās institūcijas nolēmums vai pamattiesību aizskāruma rašanās brīdis. Satversmes tiesas kolēģija jau ir konstatējusi, ka Pieteikuma iesniedzējai nav reālu un efektīvu iespēju aizstāvēt aizskartās pamattiesības (*sk. šā lēmuma 6. punktu*). Tāpēc termiņš

konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Par pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi nav uzskatāms Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas (datums) lēmums, jo ar šo lēmumu jautājums par izsoles tiesiskumu nav izlemts pēc būtības un tas nerada nelabvēlīgas sekas Pieteikuma iesniedzējai. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumos, kad apstrīdētā norma personai ir piemērota, pamattiesību aizskāruma konstatēšanai nepieciešams tāds tiesību normas piemērošanas akts, kas rada personai nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*). Termins konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža, proti, no dienas, kad Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis apstiprinājis nekustamā īpašuma izsoles aktu izpildu lietā (numurs), ievēdot nekustamā īpašuma ieguvēju īpašuma valdījumā, kā arī noraidījis Pieteikuma iesniedzējas sūdzību par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību, tas ir, no – (datums). Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

9. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo rada situāciju, ka gadījumā, ja viņas celtā prasība par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu tiks apmierināta, nebūs iespējama efektīva tiesas sprieduma izpilde.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro, vai attiecīgais ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 11. punktu*). Ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, ja: 1) likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk

ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko no šāda ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 15. punktu*).

9.1. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi, kā arī citēta Satversmes tiesas judikatūra par tiesībām uz taisnīgu tiesu. Pieteikumā norādīts, ka likumdevējam ir pienākums pieņemt procesuālās tiesību normas, kuras nodrošinātu iespējamā sprieduma izpildi prasības tiesvedības lietā. Proti, likumdevējam esot bijis jāparedz, ka tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu, ja pēc notikušas īpašuma izsoles ir ierosināta tiesvedība, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka likumdevēja pienākumu pieņemt taisnīgas tiesas spriešanai nepieciešamās procesuālās normas, bet šī norma neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*). Pieteikumā nav pamatots tas, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu valsts pienākums paredzēt tieši Pieteikuma iesniedzējai vēlamo regulējumu.

9.2. Argumentējot to, ka apstrīdētajā normā ietvertais tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamais ierobežojums nav noteikts ar likumu, Pieteikuma iesniedzēja izmanto Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta spriedumā lietā Nr. 2018-11-01 sniegtās atziņas par labas likumdošanas principu. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punktā ir ietverts jēdziens „citi būtiski apstākļi”, tomēr šī jēdziena saturs neesot skaidrs. Tomēr Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka no Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertajām tiesību normu kvalitātes prasībām neizriet tas, ka ikvienai tiesību normai vajadzētu būt formulētai kā absolūti precīzai instrukcijai. To saturs vienmēr būs noskaidrojams interpretācijas ceļā. Viena no tiesiskā regulējuma izstrādes tehnikām ir vispārīgu apzīmējumu izmantošana izsmeļoša uzskaitījuma vietā (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1 punktu*).

9.3. Savukārt pieteikumā sniegtie argumenti par apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi un tā neatbilstību samērīguma principam, pēc būtības ir saistīti ar Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punkta iztulkošanu konkrētajā Pieteikuma iesniedzējas situācijā. Proti, zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis konstatējis, ka piedziņa uz nekustamo īpašumu veikta pirms Pieteikuma iesniedzēja cēlusi tiesā prasību par īpašuma tiesību

atzīšanu uz nekustamo īpašumu. Turklāt pirms izsoles rīkošanas attiecīgā nekustamā īpašuma zemesgrāmatu nodalījumā nebija ierakstu par Pieteikuma iesniedzējas tiesībām uz nekustamo īpašumu. Šādos apstākļos zvērinātam tiesu izpildītājam bija tiesisks pamats paļauties uz ierakstiem zemesgrāmatā (*sk. Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneša 2019. gada 19. marta lēmuma lietā Nr. C74004518 37. un 38. punktu*). Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 7. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka situācijā, kad pieteikums par izsoles akta apstiprināšanu ir apmierināts un īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu nostiprinātas uz ieguvēja vārda, viņas celtā prasība par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu kā laulāto kopīgo mantu kļūst bezpriekšmetiska. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas (datums) lēmumā norādīts, ka citu personu tiesību aizsardzību, izpildot nolēmumu, reglamentē Civilprocesa likums 633. pants, kura trešā daļa paredz: ja manta jau pārdota, prasība iesniedzama arī pret personām, kurām manta nodota. Ja tiesa apmierina prasību attiecībā uz nekustamo īpašumu, atzīstams par spēkā neesošu ieraksts zemesgrāmatā par īpašuma tiesību pāreju tā ieguvējam (*sk. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas (datums) lēmuma lietā (numurs) motīvu daļu*). Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc ar minēto līdzekli nevar novērst Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu.

Tādējādi pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

10. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. panta pirmajam teikumam, jo ar izsoles akta apstiprināšanu ieguvējam nostiprinātas īpašuma tiesības uz visu nekustamo īpašumu, tostarp to īpašuma daļu, kas ir strīdus priekšmets Pieteikuma iesniedzējas celtajā prasībā par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu kā laulāto kopīgo mantu.

No pieteikuma izriet, ka par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību gan Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, gan 105. panta pirmajam teikumam ir sniegts vienāds juridiskais pamatojums. Tomēr pieteikumā nav pamatots tas, kāpēc uz Satversmes 105. panta pirmajā teikumā noteiktā pamattiesību ierobežojuma izvērtējumu būtu attiecināmi tie paši juridiskie argumenti, kas uz

ierobežojuma izvērtējumu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Satversmes tiesas kolēģija jau ir secinājusi, ka pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Tādējādi konkrētajā gadījumā arī juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2019).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele